herpy

PILGIFTSGRODOR

Andinobates tolimensis

Andinobates tolimensis är en liten, dagaktiv pilgiftsgroda på 17-19 mm med brun rygg och metallglänsande gulbronsfärgat huvud. Den är bara känd från en liten bit molnskog i norra Tolima i Colombia, beskrevs först 2007 och hålls knappast. Skötseln bygger därför på livsmiljöns svala, fuktiga bergsklimat.

Familj: Dendrobatidae Tidigare namn: *Ranitomeya tolimense; Ranitomeya tolimensis*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**17-19 mm** nos-kloaklängd
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Bergsskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**45 × 45 × 60 cm** L × B × H för 3 vuxna djur
Temperatur, dag	**19-23 °C**
Temperatur, natt	**15-19 °C**
Luftfuktighet	**85-100 %**
Vatten	**Ingen vattenskål**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**På marken**
Ägg per läggning	**1-2**
Kläckning	**16-24 dagar**
Larvtid	**108-152 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Alger/växter och färdigfoder**
Yngelvård	**Bär grodynglen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Andinobates tolimensis är en liten pilgiftsgroda med brun rygg, ett huvud med metallglänsande gulbrons färg och en mörkbrun buk med eller utan blågröna fläckar. Överarmarna har gula fläckar, och hos vissa djur fortsätter det gula fram till underläppen. De vuxna är 17-19 mm långa från nos till kloak. Hanarna är mindre än honorna och har synliga ljudspringor, och vidhäftningsskivorna på framfötterna är större än på bakfötterna. Livslängden i fångenskap har inte dokumenterats, men små pilgiftsgrodor lever 5-10 år.

Arten beskrevs 2007 av Manuel Hernando Bernal och kollegor, då som *Ranitomeya tolimensis*, och flyttades senare till *Andinobates*. Den lever tillsammans med den nära besläktade *Andinobates dorisswansonae*, men kan skiljas från den på färgteckningen och fotens form. Lätet är en serie korta, mjuka surrande ljud som påminner om en syrsa, med en dominerande frekvens på omkring 5 kHz.

Hudgift: pilgiftsgrodor bildar inte själva sitt gift utan tar upp alkaloider från små leddjur i födan. När *A. tolimensis* fångas avger den ett mjölkaktigt hudsekret, och arten anses giftig. Styrkan har inte dokumenterats. Grodorna bör inte hanteras, och händerna ska tvättas efter arbete i terrariet. Uppfödda djur som bara får bananflugor och hoppstjärtar saknar giftet.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

Utbredning och livsmiljö

Andinobates tolimensis är endemisk i Colombia och bara känd från trakten runt Falan i norra Tolima, på Cordillera Central, den mellersta av Andernas bergskedjor. Hela den kända utbredningen ligger i ett litet naturreservat omgivet av jordbruk, så arten har knappast möjlighet att sprida sig.

Arten är bedömd som sårbar (VU) på IUCN:s rödlista, eftersom utbredningen är mycket liten och skogen avverkas för jordbruk, särskilt kaffeplantager.

> **Naturlig utbredning:** Colombia.

LIVSMILJÖ

Andinobates tolimensis har hittats i en liten bit sekundär molnskog på omkring 1.850 m höjd. Skogen har förhållandevis låga träd som är tätt täckta av epifyter, och på skogsbotten ligger ett tjockt lager löv, dött trä, mossa och svamp. Kronskiktet är tätt, så det kommer bara lite ljus ner till marken, där grodan lever. Den är dagaktiv och bor i hål mellan trädens rötter. En hane har setts med ett enda grodyngel på ryggen nära bromelior och heliconior.

Andinobates dorisswansonae lever i samma område på omkring 1.780 m höjd, där det faller 2.500-3.000 mm regn om året. Temperaturen har inte mätts i artens livsmiljö, men molnskog på den här höjden är sval och fuktig, med dimma eller regn större delen av året.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Andinobates tolimensis*, och arten hålls knappast i fångenskap. Skötseln bygger på livsmiljön: sval, fuktig molnskog med tätt lövskikt, mossa, dött trä och bromelior. *Andinobates dorisswansonae* lever i samma skog och har samma krav. Den närmaste arten med erfarenheter från fångenskap är *Andinobates bombetes*, som också lever i sval bergsskog i Colombia; siffrorna för avel och uppfödning är lånade därifrån. De bättre kända bromeliaboarna *Ranitomeya variabilis* och *Ranitomeya imitator* kommer från varmare trakter och kräver flera grader mer.

Ett terrarium på 45 × 45 × 60 cm passar för 3 djur. Inred med ett dräneringsskikt, en fuktbevarande botten av kokosfiber och skogsjord och ett tjockt lager löv. Ge mossa, dött trä, rötter och gömställen av korkbark, och plantera tätt med små bromelior och skuggväxter, så att ljuset vid botten är svagt. Bromelior med vatten i bladtrattarna är platser för grodynglen, och en låg skål med fuktig skogsjord är ett bra ställe för äggen. Ventilationen ska hålla luften i rörelse utan att fukten försvinner.

TEMPERATUR

Håll 19-23 °C på dagen och 15-19 °C på natten, vilket passar dimskog på omkring 1.800 m höjd. Grodor från sval bergsskog tål värme dåligt, så terrariet ska stå svalt, utan sol från fönster och utan värmelampor. Blir rummet varmare än 24 °C måste terrariet kylas, t.ex. med en fläkt eller genom att stå i ett svalare rum. Vintervila har inte dokumenterats.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska vara 85-100 % hela året, och lövskiktet ska vara konstant fuktigt. Spraya minst två gånger om dagen eller använd ett dimsystem, och låt ytorna torka lite mellan sprayningarna så att mögel inte uppstår. Använd osmosvatten, regnvatten eller avklorerat vatten. Skogen får mycket regn hela året, så uttorkning är den största faran.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Arten ska inte ha någon vattendel. Vattnet finns i bromeliornas bladtrattar, där grodynglen växer upp, och det ska bytas regelbundet så att det inte blir grumligt. Använd osmosvatten, regnvatten eller avklorerat kranvatten. Amfibier tar upp ämnen genom huden, så använd aldrig tvål eller rengöringsmedel i terrariet; skölj i stället med varmt vatten.

LJUS OCH UVB

A. tolimensis lever i en tät skog med lite ljus vid marken, så ljuset är främst till för växterna. Ge 10-12 timmars ljus om dagen med LED eller lysrör och mörker på natten. Det har inte dokumenterats att arten behöver UVB. Väljs en svag UVB-källa ska det finnas gott om skugga.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Fodret är små leddjur: de minsta hoppstjärtarna och bananflugorna (*Drosophila*) och små gråsuggor. Mata 3-4 gånger i veckan, och låt det alltid finnas levande foderdjur i terrariet. Pudra fodret med kalk de flesta gångerna och med ett vitaminpulver 1 gång i veckan. Pilgiftsgrodor lever i naturen främst på kvalster och myror, så varierat foder med många små arter är bäst. Ungarna får samma foderdjur i allra minsta storlek.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Beteendet i fångenskap har inte dokumenterats. Grodan lever på skogsbotten i skugga och gömmer sig i hål mellan rötterna, i löv och mossa. Hanen kallar från marken. Grodorna bör inte hanteras, eftersom huden är känslig och tar upp ämnen; vid rengöring flyttas djuren till en ren, fuktig behållare. Ett par eller en liten grupp är det försiktigaste tills beteendet är bättre känt.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Åldern och storleken vid könsmognad har inte dokumenterats. Hanarna är mindre än honorna, har synliga ljudslitsar och känns igen på lätet, en rad korta, mjuka surrande ljud.

PARNING

Parning har inte dokumenterats för *Andinobates tolimensis*, och det är inte känt om arten har en fast yngelsäsong. Hanarna ropar från skogsbotten. Hanen lockar sannolikt honan till äggläggningsplatsen. En grupp med lite fler honor än hanar, t.ex. 2 hanar och 3 honor i ett större terrarium, ger flest ägg.

ÄGG OCH GRODYNGEL

En hane har setts med 1 grodyngel på ryggen nära bromelior, så grodynglen växer sannolikt upp i vatten i bromeliornas bladveck. Honan lägger sannolikt 1-2 ägg åt gången, helst på fuktig skogsjord.

Grodynglen kan växa upp i bromeliorna eller föda upp enskilt i små bägare med rent, avklorerat vatten. De matas med fiskflingor i små mängder, så att vattnet inte blir grumligt.

METAMORFOS

Äggen kläcks sannolikt efter 16-24 dagar, och larvtiden är omkring 110 dagar med fiskflingor som föda och upp till 150 dagar med annan föda. När frambenen kommer fram sänks vattnet till högst grodynglets höjd, så att den lilla grodan lätt kommer upp på land.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nyligen förvandlade ungarna är sannolikt omkring 12 mm långa. Håll dem i en liten, fuktig låda med hushållspapper eller löv, en bit bark och en växt, duscha två gånger om dagen och se till att luften byts ut ordentligt. De första veckorna äter de hoppstjärtar; därefter kan de få de minsta bananflugorna. Strö kalk på maten. Först efter flera månader kan de flyttas till ett större terrarium.

Hälsa och vanliga misstag

Andinobates tolimensis får sannolikt samma problem som andra små pilgiftsgrodor från svala trakter:

- Värme över 25 °C ger stress och kan vara dödlig. Placera inte terrariet i sol eller nära värmekällor.
- Stillastående luft och för blött löv ger mögel och hudinfektioner. Se till att det finns ventilation, och låt terrariet torka av lite.
- Foderdjur utan kalk och vitaminer försvagar skelettet, särskilt hos honor.
- Ett djur som slutar äta, blir slött eller får röda, vattiga hudområden ska till en veterinär med kunskap om amfibier.

Arten är sårbar och finns bara i ett litet område, så djur får aldrig tas från naturen.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.